

Milena Mileva Blažič

Branja

mladinske književnosti

Branja mladinske književnosti:

izbor člankov in razprav

Milena Mileva Blažić

Branja mladinske književnosti: izbor člankov in razprav

Avtorica dr. Milena Mileva BLAŽIČ

Recenzentki dr. Boža KRAKAR VOGEL in dr. Alojzija ZUPAN SOSIČ, obe
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Urednica in lektorica Marijanca Ajša VIŽINTIN

Izdala in založila Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
Zanjo dr. Janez KREK, dekan

Pregled virov in literature Katja KEMPERLE

Ilustratorica in oblikovalka Pšenica KOVAČIČ
Oblikovanje in prelom Igor CERAR

Tisk Formatisk d.o.o., Ljubljana

Naklada 200 izvodov
Prva izdaja, prvi ponatis
Ljubljana, september 2014

© avtorica, 2011, 2014

.....
CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

82.0-93
37.091.3:821.09
821.163.6.09-93

BLAŽIČ, Milena

Branja mladinske književnosti : izbor člankov in razprav / Milena
Mileva Blažič ; [pregled virov in literature Katja Kemperle ; ilustratorica
Pšenica Kovačič]. - 1. izd., 1. ponatis. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta,
2014

ISBN 978-961-253-059-4

274767872
.....

KAZALO VSEBINE

UVOD	5	
1	TEORETIČNI PREMISLEKI	7
	1.1 Mladinska književnost in mladinsko branje	7
	1.2 Dvojni naslovnik mladinske književnosti	15
	1.3 Pojmovanje mladinske književnosti	17
	1.4 Razvoj mladega bralca: Arthur Appleyard	22
	1.5 Mladinsko knjižničarstvo in književnost: Marjana Kobe	51
2	PRIMERI IZ ZGODOVINE	61
	2.1 Idealizacija, romantizacija in problematizacija podobe otroka	61
	2.2 Podoba otroka v slovenski (mladinski) književnosti	67
	2.3 Podoba otroka v starejši književnosti: Primož Trubar	80
	2.4 Podoba otroka v novejši književnosti: Simon Gregorčič	92
	2.5 Podoba otroka v sodobni književnosti: Lojze Kovačič	96
3	ŽANRSKE POSEBNOSTI	101
	3.1 Starejši žanri: slovenske pravljice	101
	3.2 Novejši žanri: slovenske bajke in povesti	112
	3.3 Sodobni žanri: kratka pripovedna proza	120
	3.4 Realizem in fantastika v mladinski književnosti	133
	3.5 Nova senzibilnost avtoric	148
4	VPOGLED V SODOBNOST	161
	4.1 Primerjalna mladinska književnost	161
	4.2 Večkulturna mladinska književnost	173
	4.3 Problemska mladinska književnost	185
	4.4 Subverzivna mladinska književnost: Andrej Rozman Roza	197
	4.5 Medmedijska mladinska književnost: Cesarjeva nova oblačila	209

5	DIDAKTIČNE SMERNICE	217
	5.1 Poučevanje starejše književnosti: Primož Trubar	217
	5.2 Izhodišča medkulturne obravnave: France Prešeren	233
	5.3 Poučevanje sodobne književnosti: Svetlana Makarovič	237
	5.4 Analiza motiva in medbesedilna aplikacija: Lepa Vida	244
	5.5 Razvijanje po/ustvarjalnega pisanja ob književnih besedilih	264
6	POVZETEK IN POGLED V PRIHODNOST	283
7	SPLETNE STRANI ZA MLADINSKO KNJIŽEVNOST	291
8	VIRI IN LITERATURA	299
	KAZALO IMEN	311
	KAZALO SLIK	319
	KAZALO ILUSTRACIJ	321
	KAZALO PREGLEDNIC	321

Alexu, Oliverju in Lucasu

UVOD

Monografija *Branja mladinske književnosti: izbor člankov in razprav* je nastala v času poučevanja predmetov *splošna književnost, mladinska književnost, didaktika književnosti ter ustvarjalno pisanje* v letih 1990–2010, posebej 2000–2010, na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani. V pričujoči monografiji so zbrani že objavljeni članki z znanstvenih srečanj (kongresi *Slavističnega društva Slovenije, Obdobja, Seminar slovenskega jezika, literature in kulture* idr.). Monografija je vsebinsko strukturirana iz sedmih poglavij.

V prvem poglavju so predstavljena teoretična razmišljanja, definicija, klasifikacija in sistematizacija področja mladinske književnosti ter različni teoretični pogledi na področje. Četudi obstajajo različni pogledi na mladinsko književnost, imamo isto raziskovalno področje. Periodizacija mladinske književnosti se nanaša na razmerje med književnostjo za odrasle, ki že ima svojo literarno vedo, in mladinsko književnostjo, ki si jo še pridobiva. Posebno poglavje je posvečeno prehodu od strokovnega preučevanja mladinske književnosti k znanstvenemu.

V drugem poglavju so predstavljene podobe otroka in otroštva v slovenski (mladinski) književnosti, in sicer v starejši (Primož Trubar), novejši (Simon Gregorčič) ter sodobni (Lojze Kovačič) mladinski književnosti, ter trije ahistorični pogledi na področje (utopija, karneval in kolaps ali idealizacija, romantizacija in problematizacija podobe otroka in otroštva v mladinski književnosti).

V tretjem poglavju so razmišljanja o reprezentativnih literarnih vrstah, in sicer: pravljica, bajke in povesti, kratka pripovedna proza (kratka sodobna pravljica), realistična in fantastična proza. Sledi poglavje z naslovom *Nova senzibilnost avtoric*, posvečeno novi občutljivosti, ki so jo prinesle mladinske avtorice (Kristina Brenk, Saša Vegri, Bina Štampe Žmavc, Barbara Gregorič Gorenc, Anja Štefan, Ida Mlakar) v prevladujočem okolju avtorjev.

V četrtem poglavju so razmišljanja o sodobnih trendih: o medmedijski, primerjalni, problemski, subverzivni in večkulturni mladinski književnosti. Teoretična spoznanja tujih znanstvenikov so aplicirana na slovensko mladinsko književnost, npr. primerjalna mladinska književnost Emer O'Sullivan.

V petem poglavju je predstavljena didaktika: od poučevanja starejše (Primož Trubar), novejše (France Prešeren) do sodobne književnosti (Svetlana Makarovič). Obravnavati avtorje, npr. oddaljenega Trubarja, pesnika Prešerna, presežno Makarovičevo, je znanstveno-didaktični izziv. Nadvse zanimivo je obravnavati nacionalni mit o Lepi Vidi bolj senzibilno, nepatriarhalno ter primerjati različne inačice (ljudska pesem,

France Prešeren, Andrej Rozman Roza) pri književnem pouku. Na koncu poglavja sledi osnutek avtorskega modela poučevanja ustvarjalnega pisanja v devetletki.

V šestem poglavju je enota posvečena književnemu pouku. Po dveh desetletjih poučevanja književnosti postopoma prehajamo od komunikacijske dodaktike k novi sistemski didaktiki in poučevanju mladinske književnosti kot literarnega sistema. Razvoj digitalne pismenosti je postavil nove izzive pred učitelje slovenščine.

Na koncu monografije je seznam številnih spletnih strani za mladinsko književnost, slovensko in svetovno. Potrebno je vedeti, da vse strani nimajo preverjenih podatkov, nekateri viri imajo status ljubiteljskih strani, drugi so verodostojni viri informacij. Domnevam, da se bodo e-naslovi in spletne strani zamenjale, zato jih je potrebno upoštevati *cum grano salis*.

Branja mladinske književnosti so nastajala na osnovi izobraževanj v tujini, npr. Oxfordove konference (Oxford Conference of Teaching Literature, Corpus Christi College, Oxford), formalnega in neformalnega izobraževanja pri prof. dr. Marii Nikolajevi (Univerza v Cambridgeu), prof. dr. Jacku Zipesu (Univerza v Minnesoti, ZDA), sodelovanja pri *Nordic Network for Children's Literature* (Univerza v Stockholmu), in doma v Sloveniji pri vrhunskih domačih znanstvenicah dr. Marjani Kobe in dr. Boži Krakar – Vogel.

Pri nastajanju te monografije so pomagali tudi zaposleni v sledečih organizacijah: NUK (Rokopisni oddelek, dLib – Digitalna knjižnica Slovenije), MKL KOŽ Pionirska – Center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, reviji Ciciban in Cicido ter knjižnica Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani.

Vsem se iskreno zahvaljujem za sodelovanje.

Ilustracija 1: Dane Zajc: Dež.

Odlomek iz recenzije: red. prof. dr. Boža Krakar Vogel

Avtorica vpeljuje in ponazarja nove vidike raziskovanja mladinske književnosti z medkulturne in primerjalne perspektive, raziskuje specifiko subverzivne in problemske književnosti, multimedijske obdelave. Na področje mladinske književnosti vpeljuje svetovna in slovenska imena teorije ter zgodovine mladinske književnosti, npr. M. Nikolajeva, P. Hazard, M. Kobe idr. Zanimiv je pregled razvoja slovenske mladinske književnosti od didaktične prek estetske do globalnoekonomske faze.

Odlomek iz recenzije: izr. prof. dr. Alojzija Zupan Sosič

Mladinski književnosti se knjiga približuje po več različnih poteh: s teoretičnimi premisleki, vpogledom v zgodovino različnega razumevanja otroka v slovenski književnosti, žanrskimi pristopi, analizo sodobnega mladinskega branja, didaktičnimi smernicami in spletnimi stranmi za mladinsko književnost. Avtoričino lastno branje, preiščljeno v kontekstu aktualnih teoretskih koncepcij, je pokazalo, da ima mladinska književnost dvojnega naslovnika ter da se je razumevanje in teoretično opredeljevanje mladinske književnosti skozi čas zelo spreminjalo.

ISBN 978-961-253-059-4

9 789612 530594

